

РЕЦЕНЗІЇ

І. С. Канзафарова

доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
кафедра цивільно-правових дисциплін, завідувач
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ І. І. КАРАКАША «ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ПРИРОДНІ ОБ'ЄКТИ ТА ЇХ РЕСУРСИ В УКРАЇНІ»¹

Сучасне суспільство «пронизане» відносинами власності незалежно від національних кордонів, цивілізаційних, культурних, релігійних та інших відмінностей. Незважаючи на цілком закономірний інтерес науковців до відносин власності, результатом якого стала величезна кількість юридичних, економічних, історичних та філософських досліджень, проблеми правового регулювання відносин власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні до цього часу не отримали адекватного теоретичного обґрунтування і, відповідно, вирішення.

Власність на природні об'єкти та їх ресурси завжди являє собою наріжний камінь розвитку людського суспільства, становить основу глобальних геополітичних інтересів та процесів. Більше того, саме на сучасному етапі, коли антагонізм між природним оточенням і людським суспільством загострився до свого історичного піку, потреба у формуванні такого правового регулювання відносин власності на природні ресурси, яке забезпечуватиме їх раціональне використання та ефективну охорону, є ключовою для поступального розвитку людства.

У зв'язку із зазначеним поява монографічного дослідження фахівця з питань власності на природні об'єкти та їх ресурси — професора кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія» І. І. Каракаша — є значною подією у правовому житті наукової юридичної спільноти.

Незважаючи на достатньо широке коло питань, що розглядаються в рамках монографії, автору вдалося створити якісну, логічно структуровану працю, в якій викладені цілісні й оригінальні за змістом результати наукового дослідження.

У Розділі І «Основні положення про відносини та право власності» І. І. Каракаш визначає принципові наукові позиції щодо особливостей

¹ Каракаш І. І. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 438 с.

власності на природні об'єкти та їх ресурси, які необхідні для розуміння його ідей, що викладені у наступних розділах роботи. Зокрема науковець розпочинає своє дослідження з аналізу поняття власності взагалі, з поступовим і послідовним розкриттям особливостей власності на природні об'єкти та їх ресурси у порівнянні з класичною власністю на речі. Такий методологічний підхід дозволяє аргументовано виділити і проаналізувати найбільш дискусійні правові ознаки власності на природні об'єкти та їх ресурси.

У Розділі II «Правове регулювання відносин власності на природні об'єкти та їх ресурси» розкриваються проблемні питання зазначеного правового регулювання у «виключній» та «розділених» формах. При цьому автор методологічно вірно підходить до дослідження досить складних питань, а саме: проводить глибокий аналіз чинного законодавства, що регулює відносини власності, в контексті історичних особливостей його становлення та еволюції. Такий підхід забезпечує фундаментальність та аргументованість сформульованих висновків.

Розділ III «Особливості права власності на об'єкти та ресурси природного походження» є найбільш насиченим за охопленням проблемних питань. В ньому досліджуються право власності на природні об'єкти та їх ресурси в інтегрованому стані, право власності на диференційовані об'єкти та ресурси природного походження, право власності на природні комплекси, природно-соціальні об'єкти та ресурсові складові фондів природних об'єктів. Заслуговує на увагу авторське розуміння конституційного права власності Українського народу на природні об'єкти та їх ресурси, а також співвідношення «народного» права з правом державної власності на природні багатства. Безспірним досягненням автора є ретельне дослідження сучасного природноресурсового законодавства України та виявлення різних концептуальних засад його побудови та недоліків, зокрема — в частині регламентації відносин власності на природні об'єкти та їх ресурси.

Теорія природноресурсового та екологічного права, безсумнівно, збагатилася цікавими авторськими визначеннями багатьох понять, які запропоновано у результаті здійсненого дослідження. Так, професор І. І. Каракаш: формулює визначення таких понять, як «рослинний світ», «дика фауна», «природні лікувальні ресурси курортів та інших курортно-лікувальних закладів»; пропонує власне визначення поняття інтегрованого природного об'єкта.

Висновки автора є обґрунтованими та виваженими. Їх можна використовувати, з одного боку, як орієнтири для якісної нормотворчої діяльності, з іншого — як цінне підґрунтя для подальших наукових розвідок.

Слід зазначити, що дослідник стримано і виважено формулює пропозиції з удосконалення правового регулювання відповідних суспільних відносин. Вважаємо, що це є ознакою високої авторської відповідальності, що змушує обережно і ретельно формулювати усі свої висновки. Поряд із цим автор пропонує конкретні шляхи вдосконалення нормативно-правових засад регулювання відносин власності на природні об'єкти, і ці пропозиції в цілому заслуговують на підтримку.

Науковець ретельно вивчає питання про здійснення права власності на природні об'єкти та їх ресурси органами державної влади та місцевого самоврядування, зосереджуючи увагу на проблемах правового регулювання зазначених відносин. Проте така фундаментальна праця значно виграла б, якби в ній більш детально розкривалися правові перспективи реалізації права власності на природні об'єкти та їх ресурси у світлі децентралізаційної реформи, якою у даний час охоплена українська правова система.

Як і будь-яка дійсно творча і оригінальна наукова праця, рецензована монографія містить багато нових ідей та щедро дарує їх наступним дослідникам, які вивчатимуть відповідні питання. Зокрема автор вказує на можливість подолання виявлених ним прогалин у природноресурсовому законодавстві шляхом прийняття спеціального закону про власність на природні об'єкти та їх ресурси і внесення на його основі відповідних змін і доповнень в інші нормативно-правові акти. Науково-теоретичний розвиток цієї пропозиції потенційно становить цікавий вектор подальших наукових пошуків та законодавчих ініціатив.

Враховуючи вищезазначене, можна дійти висновку, що монографія професора І. І. Каракаша «Право власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні» є фундаментальною науковою працею, що містить важливі теоретичні положення, які можуть використовуватися у наукових дослідженнях, нормотворчих розробках, правозастосовній практиці та викладацькій діяльності.

Рецензія надійшла до редакції 30.11.2017